PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 422 - Cena 4.- lire | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, sreda, 16. oktobra 1946 | UREDNIŠTVO in UPRAVA, PIAZZA GOLDONI št. 1 - I. Tel. št.: Ur. 93806, 93808 - Upr. 93807. Rokopisi se ne vračajo

„Delegacija FRLJ sodi, da mirovna konferenca s formalne strani ni postopala pravilno in da je sprejela popolnoma krivične sklepe o vprašanjih, ki neposredno zadevajo narode Jugoslavije."

(Iz izjave jugoslovanske delegacije ob koncu pariške konference).

OB KONCU PARIŠKE KONFERENCE

Jugoslavija vztraja pri svojih pravicah

Zaključne seje mirovne konference se jugoslovanska delegacija ni udeležila, ker ne more odobriti njenih priporočil Svetu štirih zunanjih ministrov

Pariz, 15. — Danes ob 15.10 uri je pričela zaključna seja mirovne konference. Predsednik, kitajski delegat Kuo-Taj-Ču je ob prisotnosti prečital naslednjo izjavo jugoslovanske delegacije, ki nosi podpis Edvarda Kardelja:

«Priporočila konference glede nekaterih življenjsko važnih vprašanj za Jugoslavijo, ki so vključena v osnutke mirovnih pogodb, so take narave, da je jugoslovanski vladi nemogoče podpisati mirovno pogodbo, razen če ne bodo glavnih določil, ki zadevajo življenjske koristi Jugoslavije, spremenili. Zaradi tega delegacija FLRJ meni, da mirovna konferenca s formalne strani ni ravnala pravilno in da je sklepala popolnoma krivično o vprašanjih, ki neposredno zadevajo narode Jugoslavije. Iz teh razlogov se torej jugoslovanska delegacija ne more udeležiti zaključne seje konference, kakor tudi ne more priznati njenih priporočil, ki jih bodo poslali Svetu štirih zunanjih ministrov».

Ta izjava predstavlja poleg včerajšnjega Molotovljevega govora vrhunec vsega zanimanja. Kakor je omenil včeraj Molotov krepko oživitev rovarjenje nekaterih sil, tako kaže ta današnja jugoslovanska izjava, ki prihaja ob tako svečanem trenutku, kali «radost» in «prazno» razpoloženje tistih delegatov, ki so si v zaključnih poslovilnih govorih čestitali, da je njihova dvetretjinska večina žela take uspehe. Nekoliko jim je pogled uhajal na prazno klop, kjer bi morala sedeti jugoslovanska delegacija. In zgrozili se, ko so pri tem pomislili, da vojna še ni končana — da se borba še nadaljuje!

Zgodovina bo sodila...

Potem ko so bila zasedanja zadnjih dva dni slabo obiskana, je dana luksemburška palača izredno polna. Razen jugoslovanske so bile vse ostale delegacije zbrane poldrugo uro pred začetkom zadnje seje. Izven zunaj je bilo kljub dežju veliko vrvenje. Velika množica ljudi je zaravnost oblegala Luksemburško palačo, da vidi še enkrat delegacije pred odhodom iz Pariza. Pred palačo, po stopniščih in hodnikih so bile razvrščene častne straže v svečani uniformi, s sablijo in puškami, ki jim je visela raz čelo. Tudi v sejni dvorani so bile tribune nabito polne občinstva in novinarjev.

Ob takih okoliščinah je imel kitajski delegat svoj otvoritveni govor. Kot Kitajec si ni mogel kaj, da ne bi omenil Konfucijevo dokrivo in jo primerjal s krščansko nesoglasja. «Sedaj je pa na Svetu štirih zunanjih ministrov, da skuša poravnati ta nesoglasja. Prav gotovo predstavlja ta poravnava za nekatere razočaranje, za vse pa žrtve». To je po Byrnesovem mnenju potrebno za sklenitev miru. Na koncu je obljubil, da bo kot član sveta stirih skrbno preučil vsa priporočila konference. Na njegov predlog je konferenca izrekla zahvalo ob živahnem ploskanju glavnemu tajniku in tolmačem za njihovo delo, prav tako pa tudi Bidaultu in francoski vladi za njuno gostoljubje.

ter s tem poučil delegate, da si morajo ljudje biti bratje in da je mir nedeljiv. Dejal je: «Ta konferenca je po 2 in pol mesecih končala svoje delo. Zgodovina bo sodila o tem, kar smo izvršili. Vendar sem prepričan o eni stvari, to je, da je svet, v katerem živimo, enoten in neločljiv. Čas je, d pridejo v svetu do veljave pravica, poštenost, razum in človečanski sistemi. To je mogoče doseči samo z vztrajnimi napori vseh držav in njihovih državnikov, ki morajo težiti za sodelovanjem z zaupanjem, dobro vero in s skupnim smotrom. Prav zaradi tega trdim, da ima sleherni poskus razdeliti umetno svet v dva bloka ali skupini, samo ta namen, da prepreči sklenitev svetovnega miru in da nas peha v novo nesrečo».

Nato je predsednik predlagal, naj delegacije začasno odobrijo priporočila plenuma o osnutkih petih mirovnih pogodb rekoč, da tajništvo konference ni utegnilo še razdeliti delegacijam dokončna besedila teh priporočil. Nato je predsednik prebral že zgoraj priobčeno izjavo jugoslovanske delegacije in je takoj dal razdeliti njeno besedilo vsem delegacijam.

Svet štirih naj poravna nesoglasja

Ko so nato brez diskusije formalno odobrili priporočila konference, je dobil besedo ameriški zunanji minister Byrnes, ki je najprej omenil, da je bila mirovna konferenca za male narode prilika, da razložijo svoja stališča, da so se pa v teku diskusij pokazala tudi

budo, da prepušča voditelju francoske delegacije poslovilni govor zastopnikom 20 držav. (Jugoslavija je namreč sporočila svoj sklep, da se ne bo udeležila zaključne seje)». Po Bidaultovem mnenju je bilo razpravljanje o mirovnih pogodbah s satelitskimi državami Nemčije prav zaradi tega, težavno, ker konferenca še ni odločila o usodi Nemčije, ki je glavno vprašanje. Dejal je, da je konferenca storila, kar je mogla in da so delegacije pokazale pri razpravljanju veliko odkritosrčnost, ki naj bo še naprej vodilo vseh vlad, da pride do ustvaritve pravičnega in trajnega miru. «S tem zaključujem pariško mi-

SZ se bo še naprej borila

Nato je spregovoril sovjetski zunanji minister Molotov, ki je med drugim dejal tudi tole: «Narodi, ki so se sedaj rešili grozot fašistične vojne, ne smejo biti prevarani v svojih težnjah in upanju v mir. Sovjetska zveza si šteje v dolžnost, da nadaljuje z borbo za dosego tistih smotrov, za katere se je že borila med vojno. Sovjetska zveza bo storila vse, kar je v njeni moči, da pride do ostvaritve demokratičnega miru».

Za njim je britanski zunanji minister Bevin izjavil: «Po tej vojni se utegne zgoditi kaj boljšega ali pa kaj slabšega. Če konferenca sprejme slabe sklepe, bodo njihove posledice občutile bodoče generacij.»

Po teh govorih je predsednik Kuo-Taj-Ču ugotovil, da sta bila oba Byrnesova predloga o zahvali soglasno sprejeta in je zaprosil francoskega predsednika vlade Bidaulta, da kot predstavnik države, v kateri konferenca zaseda, sprejme predsedniško mesto, ki ga je zavzemal tudi ob njeni otvoritvi. Še prej se je kitajski delegat zahvalil francoski vladi za gostoljubnost, ki jo je izkazala vsem delegacijam mirovne konference v tem sijajnem Parizu.

Bidault zaključil konferenco

Bidault je nato imel sledeči zaključni govor: «Zahvaljujem se kitajskemu delegatu za njegovo po-

rovno konferenco!» S temi besedami je Bidault končal delo mirovne konference.

Ura je 16.25, ko se je zavesa dokončno spustila nad zadnjim prizorom, ki nam jih je pariško mirovno zasedanje nudilo točno 79 dni.

Sovjetska delegacija za zasedanje ZN

Moskva, 15. — Ministrski svet ZSSR je določil sovpetsko delegacijo za glavno skupščino Združenih narodov, ki se bo sestala 23. oktobra v New Yorku.

Vodja delegacije je zunanji minister Molotov, člani pa so: Višinski in Gusev, namestnika zunanjega ministra ZSSR, Gromiko, stalni zastopnik ZSSR pri Varnostnem svetu in Novikov, veleposlanik ZSSR v ZDA. Pomočniki članov so: Lavriščev, Gerašenko in Arutinjan.

Zasedanje sveta Vrhovnega sovjeta

London, 15. VZN. — Moskovska radijska postaja je nocoj objavila, da je generalni polkovnik Andrej Aleksandrovič Ždanov, tajnik osrednjega odbora komunistične stranke, otvoril danes popoldne v Kremlju drugo zasedanje sveta Vrhovnega sovjeta.

Radio dodaja, da bodo na tem zasedanju obravnavali dve vprašanji: 1.) odobritev državne bilance Sovjetske zveze za 1946. leto in poročilo o bilanci 1944-45 leta; 2.) odobritev odločitev, ki jih je sprejel prezidij Vrhovnega sovjeta.

Sovjetsko-ameriški trgovinski sporazum v Nemčiji

London, 15. VZN. — Frankfurtska radijska postaja sporoča, da so na zasedanju 16 tekstilnih strokovnjakov v Berlinu dosegli trgovinski sporazum med ameriškim in sovjetskim zasedbenim področjem.

Sovjetsko področje bo dobavljalo bombaž, premog, škrob in druge snovi za tovarne na ameriškem področju,

Duh demokratične enotnosti je zmagal nad spletkami reakcije

Odobritev ustave pomeni konec začasnega režima v Franciji

Pariz, 15. Tass. — Francoske demokratične sile so si priborile lepo zmago na volitvah, ki so odobrile novo ustavo. Odobritev nove ustave pomeni konec začasnega režima, ki je v Franciji trajal predolgo. Odobritev odstranjuje težko nevarnost za francosko demokracijo.

Izidi referenduma 13. oktobra potrjujejo zmago francoskih demokratičnih sil. Referendum se je vršil pod pritiskom, ki so ga izvajali na francosko ljudstvo ne samo francoske reakcionarne sile, ampak tudi vsa svetovna reakcija. Izid meče posebno luč na notranji politični položaj v Franciji.

Če bi se vsi volivci treh strank, ki so zagovarjale odobritev nove ustave, to je volivci komunistične stranke, ljudskega republikanskega gibanja in socialistične stranke, odzvali pozivu svojih strank, bi po uradnik računih odpadlo okoli 13 milijonov glasov za novo ustavo. Tako pa je samo 9 milijonov volivcev glasovalo za ustavo. Izidi referenduma v posameznih pokrajinah nam zgovorno pričajo, katere stranke so zgubile poslušnost določenega števila svojih pripadnikov.

Statistike o izidu referenduma kažejo, da se je politični vpliv komunistične stranke povsod obdržal in da je v nekaterih industrijskih središčih celo narastel. Kažejo tudi, da sta ostali dve stranki in predvsem MRP ter v manjši meri socialistična stranka utrpeli poraz. Gotovo je, da je znatno število volivcev ljudskega republikanskega gibanja glasovalo proti novi ustavi navzlic pozivom vodstva te stranke.

Sodijo, da je od 5 milijonov in pol volivcev, ki so 2. junija volili za kandidate MRP, glasovalo za novo ustavo največ 2 milijona. To se pravi, da večina te stranke ustave ni podprla.

Georges Cognot piše v listu «Humanité» med drugim: Zdrav razum in duh demokratične enotnosti sta zmagala nad spletkami zagovornikov osebne oblasti. Prestiž Francije pri mednarodnih konferencah o vprašanju organizacije miru bo narastel in Francija bo lahko izražala svoje mnenje v mnogo ugodnejših okoliščinah».

«Populaire» je mnenja, da so tisti, ki so se vzdržali glasovanja, po večini pripadniki ljudskega republikanskega gibanja, in piše: «Pregled izidov referenduma v različnih okrožjih jasno dokazuje, da ljud-

skemu republikanskemu gibanju niti zdaleč ne sledijo vsi njegovi volivci, na katere bi bila stranka lahko mnogo bolj vplivala».

Nova francoska ustava - zmaga republike

Pariz, 15. — Ob priliki odobritve francoske ustave je komunistična partija izdala proglas, v katerem pravi med drugim, da je ljudstvo zagotovilo zmago republike in odstranilo nevarnost osebne oblasti. Razen tega je dalo Franciji možnost, da izide iz sedanjega nereda. Proglas pravi dalje, la bo nova ustava nudila možnost voditi zunanjo politiko, ki bo slonela na miru in na prijateljstvu z narodi vsega sveta. Proglas zaključuje s pozivom na republikance, naj bodo budni in naj se tesno strnejo okoli ustave, da bodo tako vodili Francijo po poti svobode in blaginje.

Borba proti črni borzi

Pariz, 15. — Danes popoldne so na nalog ministra za prehrano Yves Fargeja izvršili po vsej Franciji obsežne policijske operacije proti številnim črnoborzijancem.

Volitve v Rumuniji 19. novembra

Bukarešta, 15. — Volitve v Rumuniji bodo 19. novembra t. l. Tako so danes sklenili na seji ministrskega sveta. Dekret bo jutri objavljen v uradnem listu.

Uspehi sovjetskih filmov v Franciji

Moskva, 15. Tass. — Namestnik ministra za filmsko industrijo ZSSR Polotosov, ki je sedaj v Parizu na čelu sovjetske delegacije, ki se je udeležila mednarodnega filmskega festivala v Cannesu in Parizu, je izjavil: «V Cannesu je sovjetska filmska industrija dosegla sijajne uspehe, saj so si sovjetski filmi od 14 mednarodnih premij zagotovili 8 premij prvega reda. Ta uspeh se nadaljuje na festivalu sovjetskih filmov v Parizu, ki se je začel z barvnima filmoma «Mladina naše države» in «Kameniti cvet». Oba filma sta doživela ogromen uspeh.

Društvo «Francija-ZSSR» je 10. oktobra organiziralo zborovanje s sovjetsko delegacijo v neki prostorni pariški dvorani, kjer je prostora za 4.000 oseb. Najvidnejši francoski igralci, filmski proizvajalci in pisatelji so sovjetsko delegacijo navdušeno pozdravljali. Srečanje sovjetske filmske delegacije s francoskimi umetniki se je tako spremenilo v pravo manifestacijo prijateljstva in kulturnega zbližanja med obema državama. Festival sovjetskih filmov se še nadaljuje.

Huda nesreča na progi Arezzo-Florenca

Firenze, 15 - VZN — Na odseku proge Arezzo-Florenca se je primerila danes huda nesreča. Ko je direktni vlak Rim-Florenca prišel na višino Pieve pri Maiano, 72 km od Florenca, je na nekem železniškem prehodu povozil avtopulman tvrdke Reni (Ancona), ki je iz Florence v Ancono vozil 18 potnikov. Pri trčenju, radi katerega se je razbil avtobus, je bilo 12 potnikov mrtvih, 6 pa težko ranjenih.

Med potniki električnega vlaka so bili samo trije lahko ranjeni.

V bolnišnici v Arezzu so spravili tri osebe, med njimi težko ranjenega princa Karla Habsburškega, in neko še ne identificirano gospo, ki je umrla.

V bolnišnici v Montevaro so danes popoldne umrle tri osebe, medtem ko so ostali trije težko ranjeni. Drugih osem oseb, ki so izdihnile na kraju nesreče, in katere so prenesli v Arezzo, doslej še niso identificirali.

Čuvaja prehoda čez železnico so aretirali.

KONFERENCA O SINDIKALNIH VPRAŠANJIH tržaškega področja v Parizu

Beograd, 15. Tanjug. — *Včeraj je odpotovala v Pariz delegacija jugoslovanskih enotnih strokovnih zvez delavcev in uradnikov s predsednikom centralnega odbora Djurom Salajem na čelu.*

Delegacija bo prisostvovala konferenci, ki jo je sklical izvršni odbor Svetovne sindikalne zveze, da razpravlja o sindikalnih vprašanjih, ki se nanašajo na tržaško delavsko zbornico in njene odnošaje z Enotnimi sindikati Julijske krajine.

Tej konferenci, ki bo trajala od 18. do 19. oktobra, bodo razen jugoslovanskih delegatov prisostvovali tudi delegati italijanske splošne delavske zveze, Enotnih sindikatov in Julijskih sindikatov.

Konferenci bo predsedoval tajnik Svetovne sindikalne zveze Louis Saillant.

Jugoslovanski RK za vojne sirote Julijske krajine

Beograd, 15. - Tanjug — Organizacije jugoslovanskega Rdečega križa so organizirale po vseh krajih Srbije zbirke za pomoč vojnih sirotam Julijske krajine in Trsta. Ljudstvo se je z velikim razumevanjem odzvalo pozivu. Do sedaj so nabrali večje količine živil in darov ter mnogo denarja.

Obnovljena bolnišnica v Zadru

Zadar, 15. - Tanjug — Mestna bolnišnica v Zadru, ki je med vojno zaradi bombardiranja utrpela večjo škodo, je bila ne samo skoraj popolnoma obnovljena, temveč tudi povečana.

Ljudske oblasti so določile kredit dveh milijonov petstotisoč dinarjev za zgraditev novega oddelka za kirurgijo in ginekologijo.

Švicarska mladina na mladinski progi

Beograd, 15. Tanjug. — 25 mladih Švicarjev pomaga pri gradnji «mladinske železnice». Njihovo delo je na oni stopnji, ki zahteva specialno tehnično izobrazbo. Mladi Švicarji prebijajo svoj prosti čas z jugoslovanskimi mladeniči. Izdelali so načrt po katerem se bodo učili srbščine in jugoslovanskih ljudskih pesmi.

Štirje novi zdravstveni instituti v Sarajevu

Beograd, 14. Tanjug. — Vlada ljudske republike Bosne in Hercegovine je odločila, da se ustanove v Sarajevu 4 novi zdravstveni instituti. To bodo sanatorij za tuberkulozo, higienski institut, institut za nalezljive bolezni in institut za materinstvo.

Bolgarski notranji minister - o opoziciji

Sofija, 14. Tanjug. — Na velikem predvolivnem zborovanju v Plevni je izjavil bolgarski notranji minister Anton Jugov med drugim: «Mi se ne borimo proti opoziciji zaradi muhavosti kakšne politične organizacije. To je borba med demokracijo in reakcijo.

Kot notranji minister izjavljam, da bo naša uprava nudila opoziciji vso možnost volivne kampanje.

Vaclav Vacek v Ljubljani

Ljubljana, 14. Tanjug. — Predsednik ljudske fronte v Pragi dr. Vaclav Vacek je prispel včeraj popoldne v Ljubljano, kjer so ga sprejeli predstavniki ljudskih oblasti in člani češkoslovaškega konzulata.

NENNI:

Italija bo zgubljena

če bo vztrajala pri mračnem poželenju šovinistov

Rim, 14. - VZN — Podpredsednik vlade Pietro Nenni je imel včeraj govor ob otvoritvi spomenika Turattiju. Dotaknil se je tudi zunanjepolitičnih vprašanj in dejal med drugim, da bo verjetno v nekaj dneh prevzel vodstvo zunanje politike.

«Pariška konferenca», je dejal Nenni, «je sprejela francosko črto, ki predstavlja slab kompromis med anglo-ameriško in sovjetsko tezo, kompromis, ki ustvarja svobodno področje s pičlo možnostjo za življenje in pušča nerešena vprašanja med nami in Jugoslavijo. Glede statuta tržaškega področja je prevladal francoski osnutek, ki daje veliko oblast guvernerju. Pri tem delu kakor tudi pri razmejitvi se je pogrešalo italijansko jugoslovansko sodelovanje.

Anglija ni brez krivde glede fašizma, ki je užival preveč vzpodbujajoče simpatije njenih konzervativcev.

Evropa se bo znašla od zdaj naprej pred Italijo, ki hoče sodelovati pri skupnem delu za napredek, ki hoče živeti v miru s svojimi sosedi, ter se odreka okrvavljenim bajkam imperija in vojaške moči ter pušča odprte svoje zahteve, odločena, da jim bo zadostila, sklicujoč se na mir in zdrav razum.

Italija je zgubljena, če bo vztrajala pri mračnem poželenju šovinistov in imperialistov in če ne bo iskala temelja za svoji obstoj v politiki mednarodne solidarnosti. Mogli se bomo pogajati za trgovinske sporazume z Združenimi državami, z Veliko Britanijo, Sovjetsko zvezo ter ostalimi državami in pri teh pogajanjih bomo imeli priliko preceniti vrednost naših prijateljev.

Usmrtitev nürnberških obsojencev

Nürnberg, 15. — Praški radio je javil, da bodo danes minuto po polnoči začeli z usmrtitvijo enajstih nacističnih vojnih zločincev. Usmrtitvi bo prisostvovalo 8 novinarjev, ki bodo predstavljali medzavezniški tisk.

Iz Pariza poročajo, da je Henry Sampaix, ki je bil dvakrat obsojen na smrt, in je zbežal iz strahotnega taborišča v Mauthausenu, v imenu Splošne zveze internirancev in deportirancev, ki so bili žrtev nacističnega zatiranja, izjavil: «Nisem neusmiljen, toda če zaprem oči in zopet zaživim strahote, ki sem jim bil priča v taborišču v Zemunu, ni v meni več čuta do odpuščanja.

8. novembra 1943 so trije nemški kamioni odpeljali okoli 600 dečkov in deklic, ki so jih surovo vrgli na neki zasnežen kraj, ki je bil obdan s posodami bencina. V kratkem času 10. minut so s streli iz strojnic pokosili nedolžne žrtve in benčin se je vnel. Nikakor ne morem torej čutiti usmiljenja do tistih, ki so vodili te zločine. Žal mi je, da nimam zadoščenja, da bi vsi zločinci plačali za vse zločine. Enajst vislic v Nürnbergu nikakor ne zadostuje.

Družine tistih, ki se ne bodo več vrnili, bodo na dan usmrtitve samo nekaterih vojnih zločincev še bolj kruto občutile svojo žalost.»

Vojni zločinec Schacht protestira

Frankfurt, 15. VZN. — Ameriška tiskovna služba v Nemčiji sporoča, da je Hjalmar Schacht poslal namestniku vojaškega upravitelja ameriškega zasedbenega področja v Nemčiji, generalu Luciusu Clayu pismo, v katerem ponovno protestira proti aretaciji. Zahteva, da ga izpustijo na svobodo.

Predsednik LR Hrvatska dr. Bakarič

Zagrebški proces

je osvetlil protiljudsko delovanje dela hrvatske duhovščine

Zagreb, 15. - Tanjug — Dr. Bakarič je v neki svoji izjavi poudaril veliko važnost volitev za novo skupščino. Glede opozicije je izjavil, da je ta v državi popolnoma izločena. Nihče ne more sedaj več dvomiti, da naši nasprotniki danes sodelujejo z inozemstvom, s fašisti in objavljajo številne memorandume, s katerimi skušajo hrabriti reakcionarne sile vseh držav.

Glede odnošajev do katoliške cerkve je dr. Bakarič govoril o zadnjem procesu z Zagrebu in izjavil, da je ta proces osvetlil mnogo važnih stvari, iz katerih bo ljudstvo razumelo, kakšno je stališče oblasti do nekaterih cerkvenih elementov.

Pogostoma nas sprašujejo, je nadaljeval dr. Bakarič, kakšne namene imamo glede cerkve in če jo imamo namen uničiti. Na to odgovarjamo, da gledamo v prvi vrsti na interes naših narodov in da nimamo namena kršiti verskega čuta naših narodov. Sprašujejo nas tudi, ali nameravamo odcepiti katoliško cerkev od Rima in papeža. Nimamo nobenega namena ustvariti novo razkolniško cerkev, ker mislimo, da katoliška cerkev zadošča verskim potrebam naših narodov in živi življenje ljudstva.

Politične in narodne težnje naših narodov niso v nasprotju z nobeno versko dogmo. Nadškof Stepinac je med razpravo izjavil, da so škofi vedno znali čuvati svojo neodvisnost in vso politično avtoriteto v naši državi. Kjub temu pa je bilo z raznimi dokumenti dokazano, da so zadnjo konferenco škofov za časa okupacije sklicali ustaši in da so ustaši dali konferenci splošno linijo, tako da je ta konferenca bila izključno politična.

Delovanje teh škofov je prava sramota, ki je noben narod nikoli v svoji zgodovini ni trpel. Motijo se, če mislijo, da bomo dovolili, da bi cerkev in verniki delovali proti koristim našega ljudstva. Sile ljudske fronte bodo delale na to, da cerkev postane v resnici cerkev ljudstva.

Razprava proti 32 vojnim zločincem v Beogradu

Beograd, 15. Tanjug. — Včeraj se je pred vojaškim sodiščem začela razprava proti 32 nemškim vojnim zločincem, ki so bili pripadniki nemške SS. Obtoženi so, da so osebno odgovorni za trpljenje jugoslovanskih ujetnikov v nekem koncentracijskem taborišču in da so nučili ter umorili najmanj 1500 jugoslovanskih vojnih ujetnikov.

Komandat koncentracijskega taborišča v Korgenu na Norveškem Karl Hese je v taborišču izredno surovo postopal z vojnimi ujetniki in še posebno s tistimi, ki so pripadali osvobodilnemu gibanju. Ukazal je množična streljanja. Ukazal je, naj bolne ujetnike pustijo na snegu in ledu, tako da so zmrznili.

Hese činično izjavlja, da se ne čuti krivega. Priznava, da je z ujetniki slabo ravnal, a pravi da samo s tistimi, ki niso hoteli delati.

Pomožni komandant taborišča Karl Lampe je mučil ujetnike in organiziral sistematično odstranjevanje bolnih. Ukazal je tudi streljati vse za delo nezmožne ujetnike. Nadzorstveni častnik Vitek Ignac je organiziral skupino jugoslovanskih kriminalcev, ki so v bolnici pomorili bolne ujetnike. Kradel je zlate zobe mrtvim vojnim ujetnikom. Osebno je ustrelil veliko število bolnik ujetnikov. Vitek vse to zanikuje, priznava samo, da je ujetnike pretepal. Razprava se nadaljuje.

Turški monarhofašisti povzročajo neprestano obmejne spopade

Tirana, 15. Tanjug. — Ta mesec turški monarho-fašisti skušali izvesti nove nerede na albansko-grški meji. Med drugim sta 2 oborožena civilista 5. oktobra prešla na albansko ozemlje in začela streljati na albanskega vojaka, ki je odgovoril in ju prisilil na umik. 8. oktobra je avtomobil s 15 oboroženimi civilisti pri Karavu prešel na albansko ozemlje. Neki drugi grški vojak pa je prekoračil albansko mejo blizu Rabata. Albanske obmejne straže so začele streljati in prisilile izzivače na umik.

V bližini Argirokastra je 9. oktobra skupina 40 oboroženih mož začela streljati z brzostrelkami na albansko patruljo in je prešla 150 m v albansko ozemlje. Umaknila je šele, ko so albanske obmejne straže odločno odgovorile s streljanjem.

Namesto umika ojačenje

Atene, 15. — List «Elefteri Helas» poroča, da je iz Egipta prispel v Pirej parnik s 1300 britanskimi vojaki.

Že pred tem je bilo javljeno, da je pred dvema tednoma prispelo v Grčijo nad 1200 angleških vojakov in častnikov.

Španska sodišča sodijo antifašistom

Alcala De Henares, 15. — Vojaško sodišče je danes nepričakovano nadaljevalo razpravo proti 17 komunistom, ki je bila pretekli petek prekinjena. Tožilec je zahteval smrtno kazen za Izabelo Sanz Toledano, ki je ena glavnih obtoženk in je rekel, da je vodila ženski odsek prepovedane antifašistične zveze ter poskušala ustanoviti skupino komunističnih intelektualcev. Tožilec je zahteval tudi 4 obsodbe na 30 let ter, za ostale obtožence pa 12 let.

Partizansko gibanje v Španiji narašča

Madrid, 15. Francove policijske oblasti so v skrbeh zaradi naraščanja delovanja oboroženih partizanskih skupin. Zadnje dni so te skupine izvršile v pokrajini Escuadra več napadov v mestih in vaseh ter povečanemu policijskemu nadzorstvu.

Novi neredi v Indiji

New Delhi, 15. — V Kalkuti in vzhodni Bengaliji je prišlo do novih neredov. Oborožene skupine so oplenile več vasi, zažgale hiše in ugrabile moške in ženske. Umorili so tudi predsednika zaporov v Noakhali in njegovo družino. Tudi v predmestjih Kalkute so zadnje dni zažgali kakih dvajset trgovin.

Mir na Kitajskem

Nanking, 15. Čangkajšek je sprejel nov načrt za sporazum s komunisti, ki ga je predlagal predsednik zbornice dr. Sun-Fo. O načrtu za ukinitev sovražnosti, o reorganizaciji vojske in vlade ter o vseh drugih vprašanjih bodo razpravljali posebni odbori, v katere bodo povabili predstavnike komunistov in drugih strank.

Tudi v Indoneziji

Imperialistični manevri

Haag, 15. — Iz Indonezije poročajo, da so Britanci in Nizozemci obenem s pogajanji, ki potekajo v Bataviji s predstavniki indonezijske republikanske vlade, začeli z mračnimi manevri in organizirali drugo konferenco nizozemskih agentov na otoku Baka.

Indonezijski listi poudarjajo, da se ta konferenca prav nič ne razlikuje od one, ki je pred kakim mesecem zasedala v Malinu. Na tej konferenci so nizozemski agenti sprejeli enake rešitve, ki jih je diktiral Van Mook v Malinu. Skušajo prikazati, da si Indonezijci ne želijo neodvisnosti in da hočejo ustvariti indonezijsko federacijo v okviru nizozemskega kraljestva. Ta resolucija nudi nizozemskim listom pretvezo za novo kampanjo proti indonezijski republiki.

Anglo-sasi podpirajo nemške truste

Berlin, 15. — Glasilo enotne social-komunistične stranke «Neues Deutschland» kritizira anglo-saško politiko proti nemškim trustom in piše: «Prevzem porurskih trustov po britanski vojaški upravi bo imel učinek, da bo odtegnil truste demokratičnemu nadzorstvu v Nemčiji.» Po mnenju omenjenega lista je anglo-saška politika na tem, da ohrani truste in omogoča uvedbo tujih kapitalov. Poziv nevtralnim državam, naj prispevajo z okupacijskimi stroški, se razlaga kot manever, da se tako zainteresirajo švicarski in argentinski kapitalisti v nemških trustih.

Eisenhower v Salzburgu

Trst, 15. VZN-AIS. — Urad «Public Relations» 88. divizije je danes javil, da so poveljnika ameriških sil v Sredozemlju, generalnega poročnika Leeja sinoči pozvali v Salzburg na razgovore z generalom Eisenhowerjem.

FRANCIJA NA MIROVNI KONFERENCI

PROTI demokraciji ZA imperializem

Objavljamo članek, ki ga je napisal Magnien v pariškem listu «Humanité» po glasovanju o tržaškem statutu na mirovni konferenci v Parizu.

— Po govoru Molotova, ko so si stala stališča jasno nasproti, bi pomenilo za francosko delegacijo malo, ko bi spremenila nekatera svoja mnenja, ki niso v korist — to čuti ves svet — niti miru niti demokraciji.

Toda na popoldanski seji so se pomnožili glasovi PROTI *francoske delegacije — kjer je bilo bolj razgledani manjšini že od vsega početka omogočeno prikazati svetu resnični obraz Francije.*

To je bilo novo presenečenje za delegate in novinarje po prvem presenečenju, ko je dne 25. septembra bivši finančni nadzornik Couve de Murville-Schweitsguth (tesno povezan z banko Mirabaud) glasoval proti prepovedi fašističnih organizacij v Italiji.

Včeraj je francoska delegacija ponovno zagrešila nekaj kot nezaupnico zdravemu razumu.

* * *

Ko so po čl. 14 (demokratične svoboščine in pravice oseb, ki bodo odtegnjene italijanski jurisdikciji) prešli na ponovni poljski predlog, naj se vnese v pogodbo člen, ki prepoveduje Italiji strpnost s fašističnimi, polvojaškimi in podobnimi organizacijami, ki ji prepoveduje zaposlitev fašistov v upravi itd., takrat se je na posamičnem glasovanju pridružil glas Francije onim, ki so glasovali PROTI. *Toda bilo je samo 10 glasov* PROTI, *9* ZA, *2 pa sta se vzdržala.*

V odboru so bili 25. septembra glasovi razdeljeni med 8 ZA, *9* PROTI *in 3, ki so se vzdržali. Če bi tega dne g. Couve de Murville glasoval* ZA *bi se mnenje nekaterih delegacij gotovo spremenilo. To bi imelo vpliv tudi na včerajšnjo razpravo. Če bi torej tedaj Francija glasovala* ZA, *bi se verjetno našla večina, ki bi podprla borbo italijanskih demokratov za izkoreninjene fašizma v lastni hiši.*

Toda predstavnik francoske delegacije je glasoval PROTI, *glasoval je v prilog fašizma prav v oni deželi, ki je bila zibelka fašizma in ki je tik pred našimi durmi!*

* * *

Po vsem tem je naravno isti glas izrekel svoje zaporedne PROTI; *glasoval je proti vsem predlogom, si so bili storjeni v zvezi s čl. 16, da bi prišlo vsaj nekaj demokracije v statut tržaškega ozemlja.*

PROTI, *ko je ZSSR predlagala, naj se odvzame guvernerju oblast nad policijo in pravica pozvati tuje čete;*

PROTI, *ko je Vilinski predlagal, naj se tuje čete umaknejo iz Trsta 30 dni po podpisu mirovne pogodbe;*

PROTI, *ko je šlo za določbo, naj bo vrhovna oblast v rokah vlade, ki jo bo imenovala od tržaškega prebivalstva izvoljena ljudska skupščina; ;*

PROTI, *ko je jugoslovanska delegacija zahtevala, naj se črta oni člen francoskega besedila, ki daje guvernerju pravico veta na vladnih sejah;*

PROTI *zahtevi, da se izključijo iz tržaškega državljanstva bivši Mussolinijevi uradniki;*

PROTI *zahtevi, da se dado Jugoslaviji olajšave v tržaškem pristanišču itd. itd.*

Odšli smo iz luksemburške palače sklonjenih glav in sram nam je odseval z obraza...

TRŽAŠKI DNEVNIK

Belogardistični učbenik za slovensko mladino

(O Otonu Župančiču)

Šolska oblast v Julijski Benečiji (!) pod Zavezniško vojaško upravo, 13 korpus, je izdala «Zgodovino slovenskega slovstva» za višje razrede srednjih šol kot učbenik za slovensko mladino.

Kdo je knjigo sestavil, (v glavnem prepisal iz Slodnjakove «Slovstvene zgodovine») ni razvidno, sestavljalci so se skrili za brezimnost. Kako je učbenik prikrojen, dokazuje «iskrena zahvala kap. J. P. Simoniju, načelniku prosvetnega odseka ZVU, ker je knjigi omogočil izid.»

Knjiga je bila torej naročena, zato so se združeni avtorji zavarovali z lepim izgovorom: Non quis, sed quid! Kdo je pisal, je postransko, kaj je povedal, je odločilno. Sprejemajo torej odgovornost za to, kar so napisali in po tem, kar so napisali, jih moramo tudi presojati. Če bi bila njihova sestava tudi najpopolnejša, kar so izlegli na str. 192 o Otonu Župančiču, je dovolj, da slovensko ljudstvo v Primorju odkloni njihov učbenik za vse čase. O «Zimzelenu pod snegom», zadnji pesnikovi zbirki, kjer je objavil nekaj svojih pesmi iz zadnjega vojnega razdobja, pravijo:

«V drugem in tretjem delu — Iz naših dni, Iveri — se premetava pesnik v vrtincu vojne in revolucije. Ni toliko visok ne toliko globok, da bi ga premeril in našel objektivno sodbo. Pesem izgublja krila in se spreminja v hripavo politično popevko in v dnevna gesla, v neoblikovano naturalistično banalnost in v bogokletstvo, okolju prijetno. Vendar pesnik pod vsem tem nekje sluti zmoto in išče vse življenje iskani moralni temelj.»

Pesmi Otona Župančiča, ki jih je napisal — kakor Prešeren pred sto leti svoje nesmrtne rodoljubne stihe — v strašni zavesti, da se slovenstvo v drugi svetovni vojni bori na življenje in smrt, so brezdomovincem hripava politična popevka. O ne, gospodje! Vi zavijate hripave politične pesmi. Včeraj ste jih, kakor vam jih je plačeval neusmiljeni okupator slovenske zemlje, in jih danes za judeževe srebrnike še dalje, dasi od vas takih pesmi niti zahtevali niso. Pojete jih iz svoje hlapčevske nature brez narodne zavesti, brez časti kot Slovenci, v službi kapitalizma in brez čuta za vse, kar je ljudsko.

Oton Župančič ni našel objektivne sodbe usodepolnih zgodovinskih dogodkov, pravite. Vi ste jo našli. V kapitulantstvu, v MVAC, v domobranstvu, v krdelih, ki so imela edino nalogo, da izdajajo, mučijo in pobijajo lastne brate, tiste, ki so po vsej Sloveniji padali, da si bo narod rešil svobodo, da se bo ubranil domačih in tujih kapitalističnih vampirjev.

Dnevna gesla so baje bile Župančičeve besede. Vaša gesla so večna: predvčerajšnjim za italijanski fašizem, včeraj za nemški nacizem, danes po vsej verjetnosti za anglosaški imperializem. Ubogega Župančiča premetavajo vrtinci, vi stojite trdno, na silnih moralnih temeljih, zakaj temelji, ki so položeni na hlapčevstvo in kruhoborstvo, vam dajejo pravico, da sodite človeku, ki mu niste vredni odvezati jermen na čevljih. V imenu teh silnih moralnih načel bi dvignili Župančiča na vešala, ko bi bili o pravem času zvedeli za njegove ...hripave politične popevke. Tudi to bi bili napravili v skladu s svojimi moralnimi temelji za dobro plačilo.

Ocena pesnika, ki se je pridružil slovenskemu ljudstvu v njegovi strašni borbi za življenjski obstoj, ne bi bila belogardistična, objektivna, če ga ne bi opljuvali še z bogokletnikom. Tudi bogokletnik je Župančič, saj je zapisal, kako so trije partizani ponoči potrkali s puškami na duri.

«V imenu Boga očeta — «zakoljite nam prasca!»

Strašno! Pod Rožmanovo škofovsko palico je cvet njegovih duhovnih pastirjev bolje sekal brzostrelko kot monštranco. Tako je povedal Vuk Rupnik, verodostojna priča, ki jih je poznal od blizu. Pod dr. Krizajem, moralnim izprijencem in črnoborzijancem, so imeli pri Sv. Urhu klavnico za nevernike, ki jih niso izročili v smrt fašistom in nacistom. Ničesar niso zagrešili, kar bi ne bilo po božji besedi in postavi. Oton Župančič, nesrečnež, je vstal proti samemu Bogu, pisal je brezbožne stihe, bogokletnik! Prekrižajte se, ljudje božji!

Eno ostane: Pesnik «Zimzelena snegom» je v življenju iskal in omahoval, hodil kot človek svoja pota, doživljal kot umetnik mnoge preizkušnje. Toda ko je prišla največja, ko se je bilo treba odločiti, ali gre s slovenskim ljudstvom ali z njegovimi morilci in uničevalci, ni premišljal. Stopil je na bojišče, zavedajoč se dobro, da tvega življenje. Svojo besedo je zastavil in z njo svojo glavo za največjo stvar, ki jo ima narod, za svobodo, za mesto pod soncem, za najvišje človeške pravice. Najprej mora ljudstvo živeti in potem šele pride vse drugo. V tej življenjski odločitvi je Oton Župančič večji kot po vseh svojih pesmih.

Le kdor je izgubil vsako naravno zavest — če jo je kdaj sploh imel — more očitati pesniku nekaj, kar je v resnici njegova človeška veličina. Če ne razume, bi vsaj stal ob strani, da se ne bi razgalil do nagega. Z navedeno oceno je šel tako daleč, kakor mu tuji gospodarji niti ukazali niso. Pisal je pristransko učno knjigo, ki v njej presoja zgodovino po belogardističnih političnih vidikih.

Borimo se za svoje otroke

Tako kličejo slovenske matere in stoje na straži, da jim ne ugrabijo njihovega najdražjega zaklada. Iz raznih šol v Trstu in okolici nam pišejo, kako prihajajo tja novi, neznani, nezaželeni učitelji in kako jih ljudstvo zavrača.

Boršt in Dolina protestirata

Naše ljudstvo iz Boršta in Doline je poslalo šolski upravi pri ZVU protestna pisma, v katerih zahteva, da se spoštuje pravico staršev do sodelovanje pri vzgoji lastnih otrok. Protestirali so tudi proti nedemokratičnim ukrepom, ki preganjajo najzavednejši del našega učiteljstva. V pismih opozarja ljudstvo ZVU, da ima edinole ono pravico odločati o tem, kdo in kako bo poučeval njihove otroke.

Proseške in kontoveljske matere pripovedujejo

Predvčerajšnjim smo imeli pri nas šolsko mašo, ki so se je udeležili naši otroci z učiteljstvom vred. Nekoliko pozneje se jim je pridružila še neka nam dobro znana učiteljica, ki jo odklanjamo, ker vemo, da ni nikdar delovala z ljudstvom, pač pa proti njemu, posebno v času osvobodilne borbe. Naši očetje in sinovi so nam začrtali pot, po kateri bomo vodile naše otroke. Borile smo se in se bomo še, dokler si ne priborimo popolne zmage in svobode.

Naše otroke pa bomo zaupale le onemu učiteljstvu, ki nima črne vesti, ki je bilo vedno pošteno in udano svojemu narodu, ki se ni nikdar ravnalo po naukih odpadnikov in celo vojnih zločincev.

To naj si dobro zapomni tudi učiteljica, ki smo jo prepodile s Proseka. Isto naj si zapomni vsakdo, ki bi se predrznil priti v našo šolo z nečisto vestjo.

Tudi na Opčinah jih ne marajo

Pri šolski maši so se zbrali otroci in starši. Pred odhodom v cerkev so se matere oglasile pri dveh učiteljicah, tujkah, ki so bile poslane na Opčine namesto premeščenih učiteljev. Povedale so jima naravnost, da nista zaželeni in da bo najbolje, če sploh ne gresta z otroki v cerkev. Učiteljici sta res poslušali nasvet mater in sta se odstranili.

Gospodom pri višjem šolškem svetu

Hudo so se zmotili

Tudi z zvijačo in prevaro našega ljudstva ne bodo več premotili

Gospodje pri višjem šolskem svetu v Trstu ne morejo pozabiti «starih in lepih časov», ko so lahko neovirano in nasilno potujčevali slovenske otroke. Letos, ko so bili prisiljeni, da skrijejo svoje kremplje pod ovčjo kožo, so se skušali poslužiti zvijače.

Razpisali so najprej vpisovanje v italijanske šole, da bi morda na ta način ujeli kakšno nič hudega slutečo žrtev. Šele ko so se starši in slovenski učitelji pritožili, je šolske oblast ZVU odredila, da se vpisovanje opravi istočasno tudi na slovenskih šolah.

Drug tipičen primer nove taktike se je primeril pri Sv. Ani. Tu je bilo vpisovanje v slovensko šolo v pritličju, medtem ko je bilo vpisovanje v italijansko šolo v prvem nadstropju. Slovenske matere so pošiljali z otroki k vpisu v prvo nadstropje in šele na njihovo izrecno in energično zahtevo so dopustili, da so se vrnile v pritličje in tam vpisale svojo mladino. Gospodje pač dobro vedo, da bo vsakdo, ki bi pomnožil njihove že itak redke vrste, zelo dobrodošel. Toda spričo odločnosti in čuječnosti našega ljudstva tudi ta manever ne more uspeti.

VESTI S PODEŽELJA

Postojna

ZBOROVANJE PROSVETNIH DELAVCEV

Pretekli petek je pri nas zborovala sindikalna podružnica prosvetnih delavcev. Po poročilu o delovanju v preteklem letu je bil izvoljen novi odbor, ki si je v tekmovanju za priključitev k Jugoslaviji na del sledeče naloge: 1. dvig kakovosti šolskega dela; 2. izboljšanje odnosa do dela; 3. večjo aktivnost članov v organizacijah; 4. dvig izvenšolskega dela. Novi odbor je ukrenil, da prično te naloge takoj izpolnjevati.

Sežana

PISMO Z MLADINSKE PROGE

Mladina iz sežanskega okraja, ki dela in tekmuje na mladinski progi, se je oglasila z lepim pismom. Ob prihodu na progo je bila sprejeta z velikim navdušenjem od zastopnikov mladine raznih demokratičnih držav. Sklenili so, da se lotijo dela z vso požrtvovalnostjo v imenu vse Primorske in Trsta ter da bodo vztrajali pri delu do konca.

Repentabor

PREKOP PADLEGA BORCA

V nedeljo smo pri nas pokopali zemske ostanke Franca Škabarja, ki je predlanskim padel v junaški obrambi svoje domovine. Pogreba so se udeležili vsi tovariši soborci, ki jim je pokojni France ostal v najlepšem spominu. Ker je domači župnik prejšnjo noč iz neznanih vzrokov pobegnil v Trst, je opravil cerkvene obrede dekan iz Sežane.

Kozina

OKRAJNA SKUPŠČINA LJUDSKIH ODPOSLANCEV

Zbrani na III. zasedanju Okrajne skupščine, so ljudski odposlanci okraja odposlali PNOO-ju za Trst in Slovensko Primorje resolucijo, v kateri se zahvaljujejo za vztrajnost in pravilno tolmačenje zahtev primorskega ljudstva, ki si ne želi drugega kot priključitev k FLRJ.

Prepričani so, da bodo predstavniki ljudstva, ki so ga vodili v oboroženem boju za osvoboditev, tudi danes vodili dosledno borbo proti ostankom fašizma na tem ozemlju in tolmačili vsemu svetu našo neuklonljivost v borbi za dokončno priključitev k našim bratom, narodom Jugoslavije.

Osp

PRI BOLNIH BORCIH

Okrog 40 antifašističnih žena iz Ospa je v nedeljo 29. pr. m. obiskalo ranjene borce v Ankaranu. Nesle so jim razna darila. Ranjene tovariše je obisk globoko ganil in tudi žene so odnesle najboljši vtis s te svoje poti. Sklenile so, da jih bodo še obiskale.

Samatorca

Ne vode ne elektrike

V naši vasi nimamo šole, a imeli bi jo radi, ker imamo zato dovolj šoloobveznih otrok. Na sestanku, ki smo ga imeli pred kratkim, smo sklenili, da bomo udarniško popravili naše ceste, ki so bile v zadnjih letih zelo zanemarjene. Vendar smo pa najbolj prizadeti z razsvetljavo. Pri nas ni elektrike, petroleja imamo malo in še tisti je slab. Zima in dolgi večeri pa so pred durmi. Poleg tega je pri nas veliko pomanjkanje vode. Vodovoda ni in smo navezani le na vodnjake. Bil bi končno čas, da oblasti sprevidijo in napeljejo vodovod, ki bi ga bilo mogoče zgraditi z majhnimi stroški.

Kulturno delo lonjerskih partizanov

Preteklo nedeljo so partizani iz Lonjerja ob sodelovanju prosvetnega društva «Lonjer» priredili kulturno predstavo. Na sporedu je bila enodejanka «Punt», ki so jo domači igralci pod režijo Maksa Stepiča zelo dobro izvedli. Sledile so pevske točke domačega pevskega zbora odraslih in mladinskega pevskega zbora, ki sta oba ubrano zapela po nekaj pesmi. Dva člana domačega Kosovelovega zbora sta zapela in zaigrala na harmoniki nekaj točk. Največja senzacija pa je bila, ko je prišel slučajno med prireditvijo med ljudstvo tudi zbor Jugoslovanskega odreda. Ljudstvo mu je pripravilo prisrčne ovacije, nakar so vojaki ubrano zapeli več udarnih in narodnih pesmi. Ljudje so burno ploskali svojim vojakom in navdušenju ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Otvoritev kulturnega krožka v Skednju

V nedeljo je Skedenj doživel lep kulturni dogodek. Tega dne je bil namreč svečano odprt kulturni krožek. Pri otvoritvi je sodeloval ves Skedenj, staro in mlado, v polni zavesti, da bo ta krožek res kulturno shajališče vsega ljudstva.

Otvoritveni program je bil zelo pester, z bogatim sporedom in tudi na kulturni višini. V krasni dvorani je najprej nastopila godba kulturnega krožka Rinaldi s svojim bogatim in zanimivim koncertom klasične glasbe. Ljudje, ki so do zadnjega kotička napolnili dvorano, so godcem navdušeno ploskali. Ravno takega vsestranskega odobravanja je bil deležen tudi pevski zbor Frausin iz Milj, ki se je potrudil, da zadovolji Skedenjce, kateri so ravno na glasbenem polju zelo izbirčni.

Tudi otroci so prišli na svoj račun, ker so s svojim baletom želi veliko odobravanje naših malčkov in tudi njih staršev.

Bratje Fragiacomo so izzvali salve smeha s svojimi parodijami in skeči.

Skupščina Enotnega sindikata lesne stroke

V nedeljo je upravni svet Enotnega sindikata lesne stroke poročal skupščini tovarniških odborov in zaupnikov o svojem delu v preteklih 13 mesecih.

Tov. Kralj, predsednik stroke, je podal politično sindikalno poročilo in obeležil borbo delavstva za rešitev številnih gospodarskih, mezdnih in pogodbenih vprašanj kakor tudi njegov odločilni doprinos v borbi za politične svoboščine. Tov. Vulič je prebral organizacijski referat, ki priča o naraščanju števila članov. Sindikat je rešil mnogo osebnih delovnih sporov in se 99 odstotno udeležil stavke. Na osnovi splošnih pogodb je Enotni sindikat lesne stroke sklenil v korist svojih članov naslednje sporazume: mezdni sporazum za lesno industrijo, mezdni sporazum za delavce v obrtništvu, mezdni sporazum za delavce na žagah. Nazadnje so izvolili novi upravni svet.

Pojasnilo predsednika mestne SIAU

ob netočnem poročanju o conskem svetu

Na zadnji seji tržaškega conskega sveta so razpravljali o predlogu socialističnega svetnika Misleja o razširitvi conskega sveta, ki bi v njem sodelovala tudi SIAU. O tej zadevi so pisali lokalni časopisi. Predsednik SIAU-ja za Trst tov. Ferlan je dal o stvari naslednjo izjavo:

V lokalnih časopisih je bilo v petek objavljeno službeno poročilo o zadnji seji conskega sveta, ki omenja v zvezi z načrtj o razširitvi sveta tudi moje ime kot predsednika SIAU-ja za Trst. Po besedilu poročila naj bi ZVU «opozorila SIAU, da je podana možnost sodelovanja v krajevni upravi» in «da je predsednik SIAU-ja izjavil predstavniku ZVU, da si njegova organizacija pridržuje pravico odgovoriti na to pobudo». Ker pa je v poročilu mnogo netočnosti, si dovoljujem podati nekaj pojasnil.

Predvsem poudarjam, da je bilo v razgovoru, ki sem ga imel s pokrajinskim podkomisarjem koncem septembra na njegovo osebno pobudo, govora o «vladi» in ne o pokrajinskem svetu, ki je, kakor je znano, svetovalni organ uprave ZVU, ne pa organ z upravno oblastjo.

Kar se tiče SIAU izjavljam, da v razgovoru ni bila omenjena moja oseba v položaju predsednika omenjene organizacije. Omenila pa se je KPJK, ko sem na vabilo za sodelovanje v «vladi» izrecno vprašal, ali se to morda tiče moje organizacije. Dobil sem jasen odgovor: Ne, ampak vas osebno.

Končno dodajam, da sem teden dni po prvem razgovoru in sicer 5. oktobra zopet obiskal podkomisarja, da mu sporočim zaključke moje stranke, kateri sem poročal o gornjem razgovoru. Izjavil sem, da moje sodelovanje v vladi v sedanjih okoliščinah ne prihaja v poštev.

Iz zgoraj navedenega jasno sledi:

1. da se je ponudba za sodelovanje nanašala na vlado in ne na pokrajinski svet, ki v razgovorih s podkomisarjem sploh ni bil omenjen;

2. da se je po izrecni izjavi povabilo k sodelovanju nanašala name in ne na SIAU in da si torej ta organizacija ni mogla «pridržati pravice odgovora»;

3. da je ZVU vedela za moj odgovor že 5. oktobra in ne nekaj dni, kakor pravi službeno poročilo, pred zadnjo sejo pokrajinskega sveta, ki je bila, kakor poročajo listi, dne 11. oktobra.

Oskar Ferlan

Preskrba

DELITEV TESTENIN. Danes pričnejo deliti tržaškim potrosnikom po 1 kg testenin na XIII odrezek testenine živilske nakaznice julij-oktober. Delitev se bo končala 31. t. m. Cena 26 lir kg.

IZROČITEV ODREZKOV. Danes morajo vsi prodajalci na drobno (trgovci z živili, s svinjino, peki, mlekarji itd.) izročiti občinskemu prehranjevalnemu uradu odrezke sladkorja (odrezek št. VI za september), oljčnega olja (odrezki št. V in VI), masti (odrezek št. VII maščobe), koruzne moke (odrezki št. XXV in 49), jajc v prahu (odrezki XXVII in 53), izhlapelega mleka (odrezek 51) kakor tudi dodatne odrezke, ki so jih izstavili delavcem državnih železnic za kruh in zakuho za mesec september. Prehranjevalni urad obvešča peke in pooblaščene prodajalne, da po tem roku ne bo več sprejemal za odpis odrezkov izrednih nakaznic za člane oboroženih sil za mesec september.

DNEVNA KRONIKA

Zavezniška policije blokirala ul. XX Settembre

Ena najbolj znanih ulic v Trstu, kjer se zbirajo od ranega jutra do poznega večera lahkoživci, različni sumljivi tipi in posebno cvet tržaške «mladine», je zavezniška vojaška policija s pomočjo civilne policije sinoči okrog 9. ure nenadno blokirala. Bilo je to v ulici XX Settembre, kjer je ravno ob tej uri največ sprehajalcev in kjer na vse strani odmeva iz razkošnih lokalov plesna glasba.

Vzrok blokade še ni znan, toda opaziti je bilo, da je policija mnogo ljudi legitimirala in tudi mnoge izmed njih odvedla. Kasneje se je policija omejila v glavnem samo na kinematografa.

„Begunski" samomorilski kandidat

Večkrat smo že poročali o tolpi «beguncev», ki je kradla, vlamljala, ponarejevala denar in se pečala še z drugimi podobnimi posli. Nekemu pajdašu te tolpe, Marjamu Kovačeviču, se je posrečilo pobegniti iz tržaške bolnišnice, predvčerajšnjim pa si je Vladimir Franki skušal vzeti življenje. Zaužil je večjo množino tablet veronala. Zato so ga morali prepeljati v bolnišnico in mu izprati želodec. Ker policija sumi, da bi tudi Franki utegnil pobegniti, ga je zelo strogo zastražila. Franki, čigar brata so pred kratkim na Sušaku obsodili na smrt zaradi ponarejevanja denarja, je izjavil, da si je hotel vzeti življenje, ker so ga «časopisi že preveč razvpili».

Druga prometna kampanja zaključena

Od 4. do 13. t. m. je bila v tržaški občini druga kampanja za prometno varnost. Policija je uporabila avtomobile z zvočniki in pomnožila osebje na križiščih.

Strojno puško so našli

Včeraj zjutraj so delavci pri popravljalnih delih pod stopnicami hiše št. 13 v ulici Terza Armata našli strojno puško znamke «Breda».

Dve ročni bombi v tramvajski remizi

Včeraj zjutraj so razstreljevalci min našli v tramvajski remizi v ulici Broletto dve ročni bombi in 5 šaržerjev za puško modela 91.

Odnesli so mu pisalni stroj

Redivu Serafinu so tatovi ukradli iz pisarne v ul. Torrebianca pisalni stroj, vreden 20.000 lir.

Sporočila in objave

Otvoritev jame Vilenice pri Divači

V nedeljo bodo otvorili divaško jamo. Spored bo ta-le: Dopoldne svečani govori in ogled jame, popoldne drama «Razvalina življenja», zatem prosta zabava s plesom v jami.

Divaška jama «Vilenica» ni v nikaki zvezi s Škocijansko jamo. Vilenica je največja kraška jama. Divačani zatrjujejo, da je tudi najlepša na Primorskem. Oglejte si jo in presodite!

Tržaško planinsko društvo priredi v nedeljo 20. t. m. izlet v Divačo k svečani otvoritvi tamkajšnje jame.

Odhod ob 7. uri zjutraj s kamionom do Lokev, povratek ob 20. uri iz Lokev. Prijave v papirnici Stoka.

Prireditve, predavanja in sestanki

«PLOHA» V VELIKEM DOLU. V nedeljo priredi naše prosvetno društvo «Nanos» v okviru dvomesečnega tekmovanja «s Titom do zmage». Petričevo veseloigro v treh dejanjih: «Ploha». Igra godba s Proseka. Začetek ob 14. uri.

Enotni sindikati

SINDIKAT GOSTINSKE STROKE. Vsi člani naj se zglase na sedežu s sindikalno izkaznico, da dvignejo nakazilo za sladkor.

NAJDENO. Našli so sindikalno izkaznico št. 27028, naslovljeno na Jožefa Praselja, vpisanega v kemično stroko. Izkaznica je na razpolago prizadetemu v tiskovnem uradu ES v ul. Imbriani 5.

DAROVI IN PRISPEVKI. Za stavkujoče delavce v tovarni jute so darovali delavci posamič in v skupinah v tovarnah in obrtih 23.877 lir.

SINDIKAT KULTURNIKOV. Jutri ob 18.30 uri sestanek šolskega upravnega sveta v ul. Zonta št. 2.

SINDIKAT SPALNIH VOZOV. Vsi člani tega sindikata, ki niso dobili obroka sladkorja v menzah podjetij, naj dvignejo v ul. Imbriani 5 nakazila za sladkor.

Dodatna taksa na avtomobile

Tržaški avtomobilski klub obvešča vse lastnike avtomobilov, ki so plačali redno pristojbino v letu 1946, da morajo plačati še 50% dodatne pristojbine pri davčnem uradu kluba na trgu Unità 7, I. Dodatno pristojbino morajo plačati lastniki vozil, ki so plačali redno pristojbino v enem obroku kakor tudi oni, ki so jo plačali v 4 obrokih.

Rojstva, smrti, poroke

Anagrafski urad tržaške mestne občine je objavil, da se je včeraj rodilo 8 otrok, umrlo je 7 ljudi, porok pa je bilo 12.

UMRLI: 68 letni Macek Mihael, 78 letni Zorn vd. Rossini Marija, 73 letni Minca Nicolò, 44 letni Praticello Peter, 62 letni Stopar Franc, 69 letni Bianchini vd. Parmicini Emilija in 88 letni Sfiligoi vd. Camauli Marija.

FIZKULTURA

Tekstilac : Ponziana - 1:0 (0:0)

Utrujena po dolgi vožnji, z boljšo igro, s kopico prilik za gol, je Ponziana nesrečno izgubila tekmo.

Nogometno moštvo Ponziane je v nedeljo igralo v Varaždinu prijateljsko nogometno tekmo z varaždinskim Tekstilcem, ki igra v hrvatski nogometni ligi.

Vodstvo varaždinskega fizkulturnega odbora je z odborniki Tekstilca priredilo na postaj tržaški nogometni ekipi sprejem, ki bo ostal vsem še dolgo v spominu. V kratkem govoru je tajnik FOH pozdravil goste, jim izrekel dobrodošlico in poudaril slovansko-italijansko bratstvo.

Točno ob 15. uri sta pritekli na igrišče, burno pozdravljeni od večtisočglave množice, obe enajstorici. Po izmenjavi cvetlic je dal sodnik znamenje za začetek.

Ponziana je takoj prevzela pobudo in z lepimi kombinacijami, ki so navdušile občinstvo, osvajala teren. Že v 3' je moral Tekstilčev vratar, ki je bil njegov najboljši igralec, pokazati vse svoje znanje. Padovan je žogo, ki jo je še prejel od Carlina, usmeril v levi kot. Vratar je v zadnjem trenutku ubranil nevarni strel. Vrstil se je napad za napadom. Gledalci so uživali ob lepoti in tehniki Ponziane ter spodbujali tržaške dečke. V 10' je Tommasini po lepem pasu, ki ga je dobil od Padovana, ušel in prišel pred gol. Vsem je zastal dih, saj so računali na gotov uspeh. Tommasini je streljal, vendar pa se je žoga odbila od vratarjeve noge v polje. Ista situacija se je ponovila v 26', ko se je vratar vrgel pred noge Padovanu. Nasprotnikovi igralci so prehajali pred vrata Ponziane, vendar so branilci takoj razčistili. V 36' je Padovan imel zopet priliko, da bi dosegel zgoditek, vendar se je njegov strel izgubil v autu. Kakor da bi bilo zakleto, žoga ni in ni našla poti v mrežo. Se enkrat so imeli v prvem delu Tržačani lepo priliko, in sicer v 39', ko je Padovan streljal v aut. V 40' je edino res lepo akcijo Tekstilca preprečil Furlan, ki je s krasnim padcem v desni kot rešil položaj.

Tudi v prvih 20' igre drugega polčasa se podoba ni spremenila. Sreda igrišča. Padovan poda Carlinu, Carlin Kovačiču, ki jo je takoj oddal Padovanu za strel na gol, vendar je vratar obranil. Ze v 10' je Benvenuti streljal — vrata so bila prazna — v aut. Kmalu pa so morali igralci Ponziane zaradi utrujenosti vsled dolge poti, ki jim je po kot svinec ležala v nogah, popustiti. Nasprotnikova akcija je v 26' zabeležila edini gol. Desno krilo je prodrlo, centriralo pred vrata, kjer je leva zveza žogo z glavo plasirala v desni kot. Igralci «Ponziane» so dali iz sebe še zadnje sile, da bi izenačili, vendar zaman.

Na današnji tekmi je zaslužila zmago najmanj s tremi goli razlike Ponziana. Enajstorica je igrala lepo, tehnično odlično, a tudi dosti streljala. Smolo pa je imela tako, da že dolgo ne. Vsi so igrali dobro, najboljša pa sta bila Giannini in Tramarin, ki sta dobro razdirala, a še bolje gradila igro.

Enajstorica «Tekstilca» igra angleški sistem s srednjim krilcem kot desnim branilcem. Igralci so zelo vzdržljivi in borbeni ter imajo dovolj tehnike. Posebno dobro je igral srednji krilec Kolar in vratar, ki smo ga že omenili. Sami pa priznavajo, da je Ponziana danes zaslužila zmago.

Moštvi: Ponziana: Furlan, Corbatto, Scapin, Tramarin, Giannini, Stivoli, Benvenuti, Carlin, Padovan, Kovačič, Tommasini.

Tekstilac: Cingola, Cručec, Gušić, Čop II, Kolar, Starej, Andrović, Lampelj, Čop I, Golub, Ožek.

GOSPODARSTVO

Zbirajmo oljčno seme

Nastopila je jesen in oljke so dobro obrodile. Že danes moramo pričeti razmišljati o zbiranju oljčnega semena, da bi ga posejali in na ta način dobili nove divjake. Te sadike je Istra nekdaj celo izvažala, medtem ko jih danes nima niti toliko, kolikor jih sama potrebuje. Znano je, da je vsaka oljka odpornejša proti mrazu in suši, kadar jo cepimo na divjaku. Zato je treba predvsem gojenje novih divjakov v čim večjem številu.

To delo je treba pričeti čimprej, drugače bo šlo vse seme po zlu. Ravno tako moramo zbirati in presajati mlade divjake ne pa, kot se to dogaja, da z njimi krmimo ovce in koze. V vsej Istri je okoli pol milijona hektarjev neplodnega Krasa, ki bi ga bilo mogoče zasaditi z oljkami ali z drugim južnim sadjem, ki tu dobro uspeva. Zato je potrebno uporabiti vsa sredstva, da bi se to doseglo, zato je potrebno zbirati oljčno seme, a mlade divjake presajati in negovati.

Ker je vprašanje oljčnih nasadov splošno važno posebno v tistih krajih slovenske Istre, kjer oljka dobro uspeva in kjer zemljišča ni mogoče izkoristiti za druge nasade, bi morali k temu delu pristopiti vsi, ljudske organizacije, šolarji, mladina itd. ter si povsod urediti sadovnjake, ki bodo predstavljali središče in zametek bodoče blaginje.

GOSPODARSKE VESTI

ZVU JE ODOBRILA KREDIT približno 150 milijonov lir za razna javna dela. Popravljali bodo tobačno tovarno in razne druge javne zgradbe. Opaža se v zadnjem času močno pospešeno dajanje javnih kreditov, pri čemer prihaja do izraza določena finančna tendenca, ki ima namen podaljšati vpliv na naše gospodarstvo tudi po odhodu zavezniških oboroženih sil iz dežele.

JUGOSLOVANSKA PROIZVODNJA LESA je dosegla do 31. julija t. l. dvakrat večjo proizvodnjo kot lani. Lesna industrija, ki je bila v času vojne kar najbolj prizadeta, je po obnovitvi številnih žag in drugih obratov dosegla že 83% svoje proizvodne zmogljivosti.

AMERIŠKA INDUSTR. DRUŽBA je naročila pri italijanski tovarni «Fiat» 100.000 avtomobilskih grodlj. Avtomobili bodo dokončno dograjeni v Ameriki, kjer bodo tudi prodani. Surovine bo dobavila Amerika. Razen tega so Američani naročili v Italiji ladje in druge industrijske proizvode, ker je delovna sila v Italiji mnogo cenejša kakor v Ameriki.

V SOVJETSKI ZVEZI razvijajo industrijo sintetičnega bencina, ki bo ob koncu petletke proizvajala letno na stotisoče ton pogonskih sredstev. Rafinerije bodo zgrajene v Estoniji, v Šleziji in v južnih pokrajinah Sovjetske zveze. V Leningradu in drugih mestih bodo ustanovili tudi šole za gospodarske voditelje in tehnike nove industrije.

KINOPREDSTAVE

VERDI. 21: «Gospa in dva gospoda» - F. Gandera.
NAZIONALE. 16.15: «Poročna noč», Garry Cooper, Ana Sten.
SUPERCINEMA. 14: «Se zmeraj skupaj» - C. Boyer.
FILODRAMMATICO. 15.30: «Maščevalci» - D. Fairbanks, R. Warrick.
ITALIA. 15.30: «Moja pot» - Bing Crosby.
ALABARDA. 16: «Beg» - O. Joyeux, M. Robinson.
IMPERO. 15: «Sence nad morjem», E. Robinson.
VIALE. 15: «Ne pojdemo na delo» - Stan Laurel, Oliver Hardy.
MASSIMO. 16: «Roka od hudiča» - Joselline Gael, P. Fresnay.
GARIBALDI. 15.30: «Ultimat» - E. Stroheim, Dita Parlo.
NOVO CINE. 16: «Odhod ob sedmih» - A. Rabagliati.
CINE MARE. 16: «Prvi maj v Moskvi». Barvani sovjetski film.
ARMONIA. 15.30: «Spet se začenja življenje» - A. Valli, F. Giachetti.
ODEON. 15.30: «Angelčki na zemlji» - M. Carosio.
SAVONA. 15.30: «Prva žena» (Rebeka) - L. Oliver, J. Fontane.
AZZURRO. 16: «Železni šerif» - R. Scott.
RADIO. 15.30: «Dve zaljubljeni ženski» - Marie Dea, Rouleau.
CENTRALE. 16: «Peklenska dolina» - J. Randall.
MARCONI. 15.30: «Negotovo bratstvo» - M. Oberon, M. Douglas.
VITTORIA. 16: «Lepa zmešnjava», Clara Tabody, Paul Javor.
ADUA. 15.30: Na željo, «Leteči hudič» - Stan in Olio.
VENEZIA. 15: «Nočni jezdeci» - J. Randall.
CARDUCCI. 15.30: «Miruj z rokami» - Totò.
BELVEDERE. 16: «Stotisoč dolarjev», komedija - Assia Noris, A. Lazzari.
ARGENTINA. 16: «Črni panter».

KULTURA

Velik uspeh dramskega tečaja

Zaključna prireditev dvomesečnega dramskega tečaja s prizori iz življenja in z recitacijami

Kaj se da narediti v dveh mesecih iz mladine, ki ni mogla obiskovati šole v materinskem jeziku in ki govori narečja iz vseh krajev Primorske, sem se vprašal, ko sem v soboto odhajal v Gorico, da prisostvujem zaključni prireditvi tečaja.

Vodja tečaja, prof. Makučova, je uvodno pojasnila bistvo sistema Stanislavskega, po katerem je vzgajala gojence tečaja v teoriji in praksi. Učencev je bilo 21, med njimi delavci, šivilje, kmečka dekleta, študentje, učitelji, vrtnarji, ki so se z največjo vnemo in resnobo poprijeli pouka. Nada Gabrijelčičeva je poučevala recitacijo, govorno tehniko in pravilno izgovarjavo, učenci pa so imeli tudi vaje v ritmiki in predavanja iz slovenščine in zgodovine.

V imenu goriške Prosvetne zveze je pozdravil tečajnike Oskar Venturini.

Osnovne vaje po sistemu Stanislavskega, velikega ustanovitelja ruskega Hudožestvenega teatra, so prizori iz življenja, ki si jih morajo gojenci sami izmisliti. Učenec n. pr. odpira namišljeno pismo, piše na namišljen papir, igra šah na namišljeni šahovnici z namišljenimi figurami itd. Prizori iz življenja se igrajo brez kostumov, brez šminke in brez kulis.

Že pri prvih prizorih si opazil sproščenost in svobodo gibanja na odru, torej obvladovanje odrskega prostora, kar je eden izmed temeljnih pogojev sklehernega igralca. Pri nadaljnjih slikah so učenci izpričali iznajdljivost in fantazijo, bogato mimiko in izraznost čustev, pa tudi pravo dramatično silo. Nekaj primerov: sestri pričakujeta mater in tretjo sestro iz internacije. Medtem ko se starejša nemirno ozira v pričakovanju, nabira mlajša cvetice za mater. Vrne se samo tretja sestra. Pove, da je mati končala v nacističnih plinskih pečeh, da so jo sežgali. A mlajša sestra tega ne more doumeti. Se zmerom boža cvetke, ki jih je nameravala pokloniti materi. V njej je borba med sveto željo in trdim dejstvom, dokler končno ne doume, da so mater res sežgali... Več prizorov je iz partizanskega življenja, dramatičnih in tragičnih. Pa saj so gojenci in gojenke, nekateri še zelo mladi, sami aktivisti in partizani iz osvobodilne borbe. Nekatera dekleta nosijo še znamenja ubodov in opeklin, s katerimi so jih zversko mučili belogardistični in nacistični krvoloki.

To so gojenci iz vse Primorske, vredni in talentirani sinovi svojega naroda.

Ljubek prizorček so si izmislila tri dekleta iz Ajdovščine. Dve pridela v Gorico in sedeta v park. Tretja, ki je že dolgo z doma, pride mimo. V Gorici se je bila naučila voziti se z jeepi in govoriti o. k. Beseda da besedo, dialog je živ in priroden, poln šegavosti in zafrkljivosti.

Za zaključek prvega dela so podali gojenci tri prizore iz Cankarja: Greh.

S tovarišem, izkušenim gledališkim igralcem, sva se večkrat spogledala. Izmenjala sva nekaj besed. Ali je to mogoče? V dveh mesecih? Prirodno kretanje, bogato umstveno izražanje, lepi, modelacije zmožni glasovi, že kar ustrezajoča izgovorjava in predvsem vsi so odrsko talentirani, nekateri pa prav izredno.

*Drugi, težavnejši del sporeda, recitacije, je prinesel še večje presenečenje. Gojenci so na splošno pokazali toliksno obvladanje govorne tehnike, toliksno izrazno silo, toliksno neposrednost in iskrenost v podajanju, da zaslužijo vso pozornost naših prosvetnih činiteljev. Iz teh gojencev bo nastal bodoči kader naših primorskih gledališč. Naj opozorim le na nekatere. Gojenec, ki je recitiral Borovo: «Zrtvam», kaže izrazito dram